

ל"ג בעומר ותרגום

בתוך המשכת הזמן בין פסח לעצרת, נפגשים ונכנסים לתחום הספירה, המ"ט יומין שסופרים בהן הימין מא' למ"ט עד שבאין ליומא דכולא יומין דאיהו עצרת. וימים האלו הם ימי דין ויראה שאז נכנסים עם ישראל לקטנות גדול וצריכים עזר מלמעלה בכדי להמתיק דיני דמיתה ששלטו אז כמו דאיתא בגמרא (יבמות סב:): שבין פסח לעצרת מתו כ"ד אלף תלמידי דר"ע מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, כמו שכתב הצדיק מז"י זי"ע בספרו הקדוש תולדות ... (פנחס) "ואייר הוא יצחק שהוא מדת הדין והם ימי ספירה ... ל"ג בעומר שמתו בו תלמידי ... ושמעון מקבל מיצחק עד שם עון ולכן זה חודש שמעון.

ועל מנת כן נוהגים מקצת דין אבילות בימים הלאו לזכור ולהמתיק הדינין והגבורות ששלטו אז. ואף על פי שבכללות ימי העומר נחשבים כימי דין וחושך, מכל מקום בתוך החושך ראו אור גדול דאיהו יום ל"ג בעומר. כידוע שבל"ג בעומר פסקו תלמידי ר"ע מלמות ולכן נוהגים להקל ולפסוק מהנהגות דאבילות ונקבע יום ל"ג בעומר להיות יומא דשמחה וששון כמבואר בפוסקים (עיין באריכות ספר עד הגל הזה פרק א' מרמה"ר יעקב הלל שליט"א). ועוד טעמא רבתי לקביעת השמחה ביום ל"ג בעומר איהו מפאת הסתלקות דהאי בוצינא קדישא רבי שמעון בר יוחאי שבו ביום אסתלק מהאי עלמא וגרם יחודים עילאין בכל העולמות כמבואר לקמן בעזה"י ואע"פ שבדרך כלל יום ההסתלקות הוא יום של צער ובכי, אצל יחידי סגולה כרשב"י וחביריו נחשב ההסתלקות כשמחה ומיתוק מפאת המ"ן העולין עם הצדיק לגרום יחוד מעולה בעולמות העליונים וז"ל של רבינו האר"י (שער רוח הקודש כ"ח, ריש שער המצות) שביום פטירת הצדיק גורם יחוד כולל בכל העולמות, בסוד תוסף רוחם יגועון (תהלים ק"ד), שנכללים כאחד כל תיקונים שעשה הצדיק מכח מעשיו וכו' ועולין כולם למעלה וגורמים זיווג כולל בכל העולמות וממשיכים שפע גדול מרום המעלות ועד סופא דכל דרגין, עכ"ל. וזה עומק הפתיחה להאדרא זוטא קדישא הנתגלה מפי רשב"י בל"ג בעומר קודם הסתלקותו, "פתח ר"ש ואמר "אני לדודי ועלי תשוקתו, כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטרנא ביה בקב"ה ובגין כך השתא ועלי תשוקתו", וז"ל של המקובל רבי מנחם מנדל משקלאב זי"ע בפירושו להאד"ז מים אדירים (ג') "הענין שיום המיתה הוא תכלית האדם והוא מדריגת יחידה תכלית השגתו בעוה"ז, מה שיותר מזה אי אפשרל השיג כלל, והוא בחינת מלכות של עולם העליון, והשגתו יותר ממה שהיה יכול להשיג כל ימי חיים חיותו כמו שכתוב

תוסף רוחם וכו', וכמו שכתוב "כי לא יראני האדם וחיי", ואמרו אבל בשעת מיתה רואה לפי ערכו, וההוא יומא כלל כל הימים שלו בסוד יום המות מיום הולדו גימ' כתר מלכות", עכ"ל^א.

ובאמת מצינו עוד טעם לשמחת היום דל"ג בעומר והוא מה שנודע שכל יום מימי העומר עומדת מול פרט אחד מהז' ספירות התחתונות מחסד למלכות, כל אחד כלול מז', והרוצה לעמוד על סוד הדברים עיין שער הכוונות לרבינו האר"י דרושי העומר. מכל מקום, הנצרך לעניינינו הוא שיום ל"ג בעומר הוא יום של הוד שבהוד. ומבואר בכמה מקומות (שער הכוונות, פרע"ח) שמטעם זה פסקו תלמידי ר"ע מלמות ולכן משמחים ומשחקים ביומא דא^ב.

^א באמת אלו שני הטעמים לשמחת ל"ג בעומר דהיינו הפסקת המיתה אצל תלמידי ר"ע והסתלקות דרשב"י עולין בקנה אחד והוא העבודה של מיתוק המיתה. כי באמת רשב"י הביא אור גדול לעולם בהאדרא זוטא וגלה שחיי החיים מתגלה דוקא על שפת המיתה ולכן בעת יציאת נשמתו הזכיר הענין של "חיים" "עד" עולם". וזה היה חד מן העובדות העיקרים דרשב"י לטהר העולם מטומאת מיתה הנגרם על ידי חטא דאדם הראשון על ידי אכילת עץ הדעת טו"ר ועל ידי זה המיתה נופלת בעולם. אבל רשב"י שעליו אמר המשורר "נעשה אדם נאמר בעבורך" באה לתקן המיתה ולכן דוקא ביום הסתלקותו ממתיקין צער המיתה כמבואר לקמן בעזה"י. וכמו כן הענין אצל ר' עקיבא ותלמידיו, שנודע שר"ע לימד לרשב"י הדרך להמתיק דיני המיתה והיסורין כשלמד מרבו נחום איש גס זו () שבירר שכל מה דעבד רחמנא לטב עביד בסוד "גם" להרבות אפילו הרע, עיין מאמר פסח וטל בענין כוז"ו ואכמ"ל. מכל מקום אצל ר' עקיבא היתה גילוי נפלא של מיתוק המיתה, כי אפילו בשעת היסורין היותר גדולים, שסרקו את עורו במסרקות של ברזל, אפילו שם גלה את אור האורות של הטוב והמטיב ויצא נשמתו באחד ועיין מאמר יצחק ומיתה, וכן יצחק ושחוק והדברים ארוכים ואכמ"ל.

^ב ואע"פ שעיקר המאמר אינו עוסק אלא בטעם השניה דאיהו מיתת רשב"י מכל מקום פשוט וברור שיש קשר בין השלש טעמים. והענין לגבי הוד שבהוד הוא קצת קשה כי ידוע שבדרך כלל ספירת ההוד נחשבת כדין וגבורה ועומדת בקו שמאל הכולל בינה, גבורה והוד, ודוקא אצל הוד יש אחיזה להחיצונים בסוד שרו של עשיו הפוגם את ירח יעקב, וכן הודי נהפך עלי למשחית וכל היום דוה דאיהו אותיות הוד. ולכן צריך עמק איך שהוד שבהוד דאיהו דין יש התגלות נפלאה של מיתוק ושמחה כביומא דל"ג בעומר. ובזה יש כמה דרכים כמבואר מפי סופרים וספרים, אבל מפאת שאינו מעיקר הסוגיא אזכיר רק הראשי פרקים ומקורות והורצה להעמיק יעיין באלו המקומות ותמצא נחת. הגאון היעב"ץ ז"ע כתב בסידורו (חלק ב' שער היסוד לחדש אייר, דף קל"ח) ש"עכשיו המנהג פשוט שעושין בו יום טוב, ונראה לי הטעם מפני שכולו דין כמו בית דין שראו כולן לחובה (ראה סנהדרין י"ז) וק"ל", עכ"ל היעב"ץ. והענין הוא שהדין נמתק דוקא על ידי הדין כדביארנו כמה פעמים בסוד אין הדין נמתק אלא בשורשם, וכשיש דין מעל דין אזי יש מיתוק פנימי הנעשה מיניה וביה בבחינת "כולו הפך לבן", והוא הענין בל"ג בעומר שאז מתגלה הדינים הנוריים ובתוכם בפנימיותם מתלבשת הדין העליון דאיהו שורש הדינים, ונדע דברי התיקוני זוהר () שהוד נעשה הודו דאיהו בגי' כ"א שם אהי"ה וואד"י הממתקת הדינים והספיקות, ועיין עוד דברי החתם סופר (שו"ת יו"ד סימן רג"ל ד"ה אמנם) לגבי דברי היעב"ץ ולביאור אחרת להנ"ל, ועיין דברי הרש"ש (כצא"ת השמ"ש עיונים על כוונות ספיה"ע סימן כ"א אות ג') בענין הנ"ל בסוד מעלת "אדם" על "לא אדם" והוא מקושר בתכלית ליסוד מאמר הזה ולכן אפתח אותו

על כל פנים, באה רבינו האר"י (שעה"כ ספיה"ע דרוש י"ב, פרע"ח) וגלה עוד ענין המתגלה בגילוי ביום ל"ג בעומר, והוא השם הקדוש של אכטד"ס, המורה על המתקת הדינים של שם אלקים המורה על דין וגבורה. וז"ל של רבינו האר"י שם, "ובבוא יום ל"ג בעומר, אז נתגלה קטנות ב' של אימא, שהוא שם אכטד"ס אשר באימא, והנה הוא חילוף שם אלקים אשר הוא בבחינת רחמים בסוד אלקים חיים, כנ"ל בדרוש הא' של פסח. והנה ה' אותיות אכטד"ס, הם סוד ה' גבורות דגדלות, ועל זה אמר הכתוב "בטחו בה' עדי ע"ד" כי הוא באימא עילאה, והוא רחמים, ולכן בו תלוי הבטחון. וכבר נתבאר לעיל כי בינה עילאה שהוא שם אכטד"ס והוא רחמים וכו' כי שם אכטד"ס נתחלק לב' בחינות, ג' אותיות אמצעות והם כד"ט, והם בגימ' ג"ל והם מתחלפים בג' אותיות לה"י דאלקים. וב' אותיות א"ס, אינם מתחלפות, ונמצא, כי נחלק לב' תיבות - א"ס ג"ל, כי אותיות ג"ל כיון שהם מתחלפות נעשים רחמים, כי אותיות לה"י שהם דין דאלקים נתחלפו ונעשו רחמים, מה שאין כן בב' אותיות א"ס. וזה סוד מה שאמר יעקב אבינו "ע"ד הג"ל הזה, רמז אל שם הנזכר שהוא בגי' ע"ד וכו' והנה בהגלות נגלות השם הנזכר ביום ל"ג בעומר, שהוא סוד אותיות המתחלפות שהוא יותר רחמים כנזכר אז פסקו למות", עכלה"ק בשער הכונות.²

והענין לפי השגתינו הדל הוא שבינה עילאה נחשבת כשורש הדינים, ששם נתהווין היכולת של התפשטות הגבורות, אבל במקום העליון הזה הדינים מתהפכים להיות שלהובי דרחימו שהם גבורות קדושות. כי בבינה דאיהו שורש העליון של הדינים בסוד "אימא עילאה דינן מתערין מיניה", עדיין שולטת הנהגת היחוד הגמור המגלה שאפילו הדין והגבורה נכנסת לסדר

לקמן. ועיין סידור של אדמו"ר הזקן (שער ל"ג בעומר) בענין מודים דרבנן וכן ספה"ק אמרי נועם (מועדים) באריכות בענין הזה.

² ועיין שם הגהת בנו של רח"ו שהעיר שא"ס דאכטד"ס שהם אותיות שורשיות דבינה נשארים ולכן הם א"ס על שם אימא" משא"כ אותיות לה"י המתחלפים ל"ג מפאת שורשם בחכמה עילאה הנותנת ל"ב נתיבות חכמה לתוך אימא בסוד חכם בבינה, ועיין לקמן בענין גניזת ה"בוצד"ק דאיהו חכמה דאריך בתוך מעוי דאימא ופעולת המיתוק הנמשכת משם והם הם הדברים.

[ואחר כך ראיתי בדברי השמן ששון זי"ע על שער הכונות (ח"ג דרושי העומר אות י"ב) וז"ל, "עיין לעיל דרוש ו' דתפילין וכו' שכתב רבינו דבטחון הוא באבא וכאן אמר באמא ועיין דברי שלום ד"א. שאלה ג' שתירוץ דהוא בחינת אבא דאמא יעו"ש ספר אמת ליעקב דף ק"ח שאלה מ"ט.

וזה נראה לענית דעתי מה שכתוב בגמ' (ברכות כ"ט). ת"ר כשחלה וכו' אמר להם דעו "לפני מי" אתה עומד והוא בהקדמה הנזכר דמידת הבטחון הוא בחכמה, עוד נקדים ד"מי" נקרא בינה ולפנים ממנה הוא חכמה, ועתה זה אומרו "למדנו אורחות חיים להחיות את נפשינו" ולזה בה מתרץ דעו "לפני מי" אתם עומדים והיינו שתקחו מידת הבטחון וכו'" עכ"ל הש"ש, והם הם הדברים, ולקמן בעזה"י מאריך בענין הבטחון וגם [אכטד"ס].

הבירור והתיקון, ושם במקום טהור כזה יש שורש דק להגבורות העתידין להתפשט בסדר ההשתלשלות, אבל נכפפין תחת הרחמים והמנוחה. וזהו עומק הענין ששם הקדוש המתיחסת לבינה איהו שם הוי"ה בניקוד אלקים. כי שם הוי"ה מורה על רחמים פשוטים בלי שום תערובות של דין, ושם אלקים מורה על הסתרת הרחמים על ידי כיסוים ולבושים הנתהוין על ידי הצמצומים והדינים כידוע. וכאן בעלמא דבינה היכולת והכח דאלקים עומדת קשור תחת שם הרחמים ולכן אינו מתגלה אלא בדרך הנקודות הרומזת על דרך הקריאה דאיהו שייך לדרגה התחתונה הקרובה לצאת. אך, בסדר ההשתלשלות מדרגה לדרגה מתפשט הכח של הגבורות יותר ויותר עד שהם יוצאים מן ההעלם אל הגילוי. ובפרט כשיוצאין מעלמא דבינה שעליה אומרת הכתוב "מ"י ברא אלה", דהיינו שעדיין נחשבת כשורש וג"ר לעומת הוי"ק וז"ת, לתוך הששה קצוות דז"א, אז יוצאין הגבורות ממעוי דאימא לתוך גילוי גמור. ואז בתוך הז"א מתגלה השם אלקים בגילוי גמור אצל גבורה דז"א. ושם, בגבורה דז"א, שם אלקים מתגלה כדין גמור ולכן המיתה והיסורין מתעוררת לשלוט על בני העולם, כמו שמצינו אצל תלמידי רבי עקיבא, שמפאת שליטת הקטנות הנורא של שם אלקים נפלו אז כ"ד אלף תלמידי דרבי עקיבא. אך, כבר מבואר במאמרים הקודמים באריכות, שכשיש דינים ממילא יש דרך למתק ולברר הדינים חזרה לשורשם כדי שיתהפך האש זרה של דין לשלהובי דרחימו הגורמת הנועם והתענוג, והמיתוק הזה נעשה תמיד על ידי שורש הדינים דאיהו באימא עילאה כמו שאמר האר"י (פרע"ח שער השופר) שאין הדינים נמתקים אלא בשורשם. ולכן כשמעלין ומתחלפין האותיות של שם אלקים להאותיות העומדים מעל ולפנים אותיותיה אז פועלין העלה לשורשם ואז נמתקים הדינים של שם אלקים ונעשים שם אכטד"ס המורה על רחמים של אימא עילאה דאיהו שורש הדינים⁷.

ושם בבינה מתהפך השם אלקים ל"אלוקים חיים" המגלה למפרע שכל הדינים והגבורות המתיחסים לשם אלקים הגורמים מיתה ויסורין, כולם באמת ובעומקם פועלים פעולת החיים בתמידות. וכל הנופלים והאבודים הנראין כמתים בחושך ואפילה מתעוררין באור האורות של

⁷ ופשוט וברור שכל זה, דהיינו חילוף האותיות אינו אלא פועל דמיוני להעלות הגבורות לשורשם. אבל מ"מ אינו סימן בעלמא לבד כי ידוע שהאותיות עצמם מורין על כוחות רוחניות שבהם פעל המאציל כל הנאצלים, נבראים, יוצרים ונעשים בסוד כ"ב אתוון דאורייתא דבהן ברא עלמא, וכבר גלה לנו הבעש"ט הקדוש ותלמידיו שבתוך כל אות ואות נמצאים עולמות, נשמות ואלקות שהם הם האורות, ניצוצות וכלים, המבוארים בעץ חיים שער אנ"ך, והאותיות מושרשים מעלה מעלה בעלמא דמלבוש ששם יוצאים הכוחות האלו בסוד רל"א שערים פנים ואחור כמבואר בספר יצירה, ואכמ"ל והרוצה לעיין בעומק עיין דברי הלשם שבו ואחלמה בספר הקדו"ש שער הפונה קדים וכן בספה"ק שבעה עינים באריכות נפלא.

חיים עליונים, ונתהפך המיתה דאלקים לאלוקים חיים, וכל ההסתרות והכיסויים של אלקים מתהפכים להתגלות בסוד א"ם ג"ל^ה.

וכל זה מבואר בתכלית בדברי האר"י הנזכרים לעיל, שדוקא ביום ל"ג בעומר מתגלה השם אכדט"ם להמתיק דיני המיתה של שם אלקים¹. אבל עדיין צריך להבין הרמז לשם אכדט"ם שהביא רבינו האר"י מן הפסוק (ויצא לא, מז) "ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד", דהיינו ש"גלעד" מורה על חילוף האותיות לה"י דאלקים להיות כד"ט שעולה ג"ל ונעשה שם אכדט"ם העולה ע"ד, וכל זה הוא ביום ל"ג בעומר. וידוע שכל הרמזים הנמצאים בכתבי האר"י אינם סימנים בעלמא, אלא כולם מורים בהכרח בפנימיותם לאותו הענין המרומז בהם, ועל כן צריך להבין תחילת הפסוק שלבן קרא לאותו מקום "יגר שהדותא" דאיהו המקום הראשון שבו נכתב לשון ארמי בתורת משה².

^ה וזה סוד "אלו ואלו דברי אלקים חיים", כי בעלמא הזה שבו שולטת הסדר של ו' קצוות, טמא וטהור, כשר ופסול, אסור ומותר כמבואר בתיקונים, שהם מתיחסים לששה סדרי משנה מלשון שינוי שבו מסודרים כל הדינים וההלכות הנוגעים לחיי שעה, של עץ הדעת טוב ורע, שיש טוב ויש רע וצריכים לפעול ההבחנה הראויה לקבל הטוב והאור ולדחות הרע והחושך, כי אי אפשר לקבל שניהם ביחד. אבל בשורש דעץ החיים שם שולטת אלקים חיים, ונגלה שאפילו הרע עצמו נתהפך לטוב והחושך לאור ואין צורך לברירת הטוב מן הרע או השיטה הנכונה והשיטה הדחויה, והוא סוד אלו ואלו דברי אלקים חיים, ועיין מאמר בינה באריכות ששם מביא דברי הגר"א בליקוטי הגר"א ודברי הזוהר חי, בספרו שולחן הטהור לגבי תפילין דר"ת. ולגבי ענייני ה"אלוקים חיים" המתגלה בל"ג בעומר הוא על ידי שם הבטחון של אכדט"ם העולה ע"ד בסוד "בטחו בה" עדי עד" ולכן "אלו ואלו" עולה בגי' ע"ד, ג"ל עיני ואבי נפלאות מתורתך".

¹ ודברינו בענין המיתוק שבשם אכדט"ם מבוססים על דברי העבודת ישראל ז"ע (ליקוטים בכ"ה ד"ה והואיל) וז"ל, "אך כשנתגלה יום ל"ג בעומר אז נתגלה הרחמים, כי ידוע כי חילוף אלקיים באותיות הקודמות אכדט"ם וכו' וידוע כי כל חילוף מורה היפוך הדבר שהוא, וחילוף שם הוי"ה הוא דין וחילוף דאלקיים הוא רחמים", עכ"ל, ועיין עוד בספר הנ"ל (דף רט"ו), "כי כל ימי העומר אנו מיחלים ליום ל"ג בעומר שבו הרחמים גוברים על פי שם אכדט"ם שנתגלה בו, והוא אותיות בא"ב לפני אלקיים. ונקי פני אלקים שבכל מדת הדין צריך להיות לו פנים של רחמים ופנימיות שבו וכו'", ועיין ספה"ק תולדות אהרן (פסח ד"ה ולכך) והם הם הדברים.

² ועיין דברי חז"ל בבראשית רבה (ע"ד י"ד) שמכאן למדו רבותינו שאל תהיה לשון ארמי קל בעיניך, ועיין תוס' ב"ב (צ:.) ד"ה לסוריא וכו' והם הם הדברים ובענין השם יגר שהדותא בפי לבן הארמי, אע"פ שאינו מעיקר המאמר מכל מקום מביא כמה מקורות ורמזים נפלאים מדורשי רשומות ועיקר הענין נתבאר לקמן לגבי סוד התרגום. עיין ספר הליקוטים להאר"י על האי פסוק שמבאר איך יג"ר עולה בגי' קס"א ב"ן וכן אבי"ר, ובמילוי עולה תרי"ג ועיין שם טעמו לאלו הרמזים. ועיין דברי האמרי נועם (פרשת ויצא אות מ"ו) וז"ל, "ויעקב קראו גלעד שעולה אונין, היינו לתקן פנס גיד הנשה, חטא ער ואונן, אשר חטאם היה בטומאת קר"י

ועלינו להבין הקשר המיוחד, העולה מדברי האר"י, בין התגלות הע"ד דאיהו שם אכטד"ם ובין מציאות התרגום של יגר שהדותא בתוך תורת הכתב.

והענין הוא שלשון ארמי ותרגום מורין על נפילת הלשון משורשו העליון שהוא לשון הקודש שבו נבראת העולם. כי מלבד מה שהלשון והדיבור בקדושה מקשרת בין אחד להשני בין בשיח ובין במילים, לשון הקודש מורה באופן פלאי על מהות וממשות של הדברים הנתפסים בלשון^ה שזהו עומק הסוד בדברי רז"ל () שבצלאל ידע כל הצירופי אותיות שבהן נבראו העולם. כי אתון הקדושים הם הם שורש הבנין של כל העולמות כמו דאיתא בספר יצירה () שאותיות נקראים אבנים הבונים את התיבות הנקראים בתים. אבל זהו רק לגבי לשון הקודש עצמו, אבל שאר הלשונות שהם הם הע' לשונות של השבעין עומין הכוללים, הבונים כל קומת הלעומת זה לנגד כנסת ישראל, הם כבר בתחום הלשונות הנפולות שכל מציאותם אינו אלא מניצוצי לשון הקודש שנפלו לתוך לשוניהם בבחינת לשון נופל על לשון. וכל זה מבואר בטוב טעם ודעת אצל מוהר"ן (לקו"מ י"ט), "ועל ידי לשון הקודש רוממנו מכל הלשונות, שכל הלשונות העמים נופלים על ידי לשון הקודש, היינו שהרע שיש להלשון של האמה אחיזה בו, נתבטל ונופל על ידי לשון הקודש, ואין לו שליטה על ישראל, וזה בחינת לשון נופל על לשון. והרע הכולל, שכל הרעות של שבעים לשון כלולין בו, נופל ונתבטל, ואין לו שליטה על ידי לשון הקודש", עכ"ל. אבל, מפאת הריחוק וההבדל המהותי בין לשון הקודש ובין לשונות דחוץ אין אפשריות של התחברות והתקשרות בין שני סוגי הלשון. כי חד הוא מובדל ומרומם בבחינת קדוש והשאר הם בבחינת נפולים, ונאבדים שאין להם שום התיחדות לתחום הקדושה.

והסבר הדברים באופן שכלי הוא שלשון הקודש בשורשו העליון נחשבת כפנים ופנימיות של הדבר, ששם מתגלה הדבר כמו שעלה ברצונו יתברך בבריחת בלי תערובות של ספק וחושך

העולה במלואו תשי"ו, וזהו יג"ר "שהדותא" עולה תשי"ו, עכ"ל. והשייכות בין קר"י דאיהו אתון יק"ר ויגר שהדותא נתבאר לעיל בעזה"י. ועיין דברי הגה"מ רבי מנחם מנדל משקלאב (כתבי הגרמ"מ, חלק א' דף פ"ח) שיג"ר שהדותא עם הנעלם עולה בוצינ"א דקרדינות"א. ועיין דברי המגלה עמוקות (אופן ס"ו) איך שיג"ר עולה וארא"ה והוא סוד שנת יג"ר לבית שני שאז תתגבר הקליפות ואכמ"ל בסוגיית יון, חנוכה ותרגום, ועיין ליקוטי הגר"א ערך שמו"ת בענין יגר שהדותא ודברי הגאון רבי יצחק אייזיק חבר עליהם.

^ה לגבי לשון הקודש דאיהו סיבה לעומת שאר הלשונות שהם סימנים בעלמא עיין דברי הר"ן בפתיחה למס' נדרים, וכן דברי המשנה ברורה (סימן ס"ב בביאור הלכה ד"ה יכול) שמבאירם איך לשון הקודש הוא מצד העצם משא"כ שאר לשונות שהם רק מצד ההסכם, ועיין עוד דברי רבי צדוק הכהן זי"ע באור זרוע לצדיק אודות המחלוקת בין הרמב"ן והרמב"ם אודות השם "לשון הקודש", וכן שיטת המקובלים, בפרט מתלמידי מהר"י סרוג זי"ע לגבי הנ"ל, ועיין באריכות דברי אדמו"ר הזקן זי"ע בספרו שער היחוד והאמונה (פרק א') וכן דרוש לשון הקודש לרבינו הרמח"ל בספר קיצור הכוונות.

המסתיר על התגלות הדבר כמות שהיא. וזה היה מעלת הדיבור של אדם הראשון קודם החטא שאז כל מה שאמר בלשונו הקדוש היה מורה על מציאות ומהות הדבר עצמו. לעומת זה, יש לשוונות אחרים המורים על האחוריים והסתרת הדבר במהותו.

וכשמתגלה האחוריים והחיצוניות של הדבר, אז אי אפשר להגיע לעומק משמעתו דאיהו מוסתרת בתוך כמה לבושין דחוץ המראין את עצמם כמהות הדבר ואינם אלא כיסויים חיצוניים ולבושים נוכריאין. ולכן כשהדבר נתפס באופן של פנים ולשון הקודש אז יש יכולת להסתכל על הדבר כמות שהוא בשלימותו, ומשם להבין באופן ישר כל מה שיצא מאותו הדבר. אבל כשנתפסים הדבר באחוריו מצד בחינתו בלשון הנפולה אז אי אפשר להכין הדבר בשלימותו, אלא מלקטים השברי כלים של אותו דבר ובונים אותו חזרה עד שמגיעין לשלימותו הקודמת. נמצא שלשון הקודש דאיהו פנים מורה על הבנת הדבר מכליליתו עד פרטי פרטיו, לעומת שאר הלשוונות שהם אחוריים המורין על בנין הכלל מתוך פרטים בודדים.^ו

על כל פנים עדיין יש מקום להקשות, כי הריחוק בין לשון הקודש ובין לשוונות העמים אינו כמותו בלבד, אלא הוא הבדל מהותי ואין ערך ביניהם כלל, עד שלשון הקודש נחשבת לקדושה לעומת לשון העמים הנחשבת כקליפה גמור. על כן לפום רהיטת הענינים נראה שאי אפשר לחבר הפנים להחלקים הנפולים. אך הענין הוא, שידוע שבין כל דרגה ודרגה יש מצב העומדת בין שני הקצוות ההפכיים בכדי לקשר דא בדא. והמצב הזה הוא הנקרא "ממוצא" או

^ו ביאור הזה קבלתי מתוך ספר הנורא דרשות בית ישי להגאון שלמה פיושר שליט"א דרוש העקידה אות ג'. ושם ביאר הגאון הנ"ל שזה הוא החילוק בין הא"ב באופן ישר, מא' עד ת', ובין הא"ב למפרע בבחינת תשר"ק, כי הבנת הדבר מן המוקדם אל המאוחר, מן הכלל אל הפרטים הוא בשכל ישר, מא' עד ת', אבל הבנת הדבר מגילוי הנפרדים מן השורש עד שמגיעין ביגיעה רבה לשורש וכלל הדבר הוא בחינת תשר"ק, מאות ת', סיומת הדבר עד א' דאיהו התחלת הדבר. ואבאר האי כללא לקמן במאמרינו בענין תרגום, מ"מ כאן הוא המקום לבאר קצת. עיין דברי מוהר"ן (תנינא פ"ב) שיש הנהגה של "כסדר" שהוא מא' עד ת', ויש הנהגה שלא כסדר בסוד תשר"ק מן האחור עד הפנים. והם סוד אחור וקדם, דזכרא ונוק' כי תכונת הזכר להשפיע ממעלה למטה, ותכונת הנוקבא הוא לבנות ממטה למעלה, והם הם סוד מ"ד ומ"ן וכן אור ישר ואור חוזר המבואר באריכות במאמר אור חוזר. וזה מה דכתב רח"ו בצעירתו בכלליו בסוף ע"ח, כלל י"ט "כי נודע שהנוקבא היא למפרע בסוד תשר"ק". ומשום שאבאר כל זה לעיל אביא רק כמה מקורות בהאי סוגיה דתשר"ק. עיין זוהר בראשית (נה - נו). ועיין דברי הזוהר חי שם על פי דברי האר"י בשער מאמרי רשב"י על האד"ר דף קכח: בענין רשימו דאית ת' בעתיק יומין. וכן עיין שער הכוונות ופרע"ח דרוש מוסף לשבת בענין תכנת שבת המיוסד על תשר"ק ונתלה במו"ס דאיהו בוצד"ק, ועיין קיצור כונות רמח"ל (מוסף שבת) איך שכל זה תלוי בסוד האור חוזר. ועיין דברי אדמו"ר הזקן בליקוטי תורה (בהר, ד"ה ביאור) שמביא דברי האר"י שאינו נמצא בשער מאמרי רשב"י בענין תשר"ק. ולעיל אבאר בעז"ה השייכות בין תשר"ק ומוסף דשבת העומד מול יוסף הצדיק וענין התרגום ופתרון החלומות.

"אמצעי" הכלול בתוכו חלקים משני הדרגות הנפרדים. ולכן מפאת בנינו משני קצוות שונים יש בכח הממוצא לחבר בין העליון ובין התחתון, כי האמצעי מחובר לשניהם.⁷

והממוצע המחברת בין הפנים של לשון הקודש ובין האחוריים של שבעים לשונות איהו לשון של תרגום. כי התרגום פועל במקום של חילוקי לשונות. כשאחד מדבר בלשון הקודש והאחר אינו מבין אתי מהות הדברים אז נצרך התרגום לדלות מן המקור והפנים של לשון הקודש ולירד את פנימיות הדברים למטה לפי ערך המקבל השומע. וכמו כן בין שער לשונות ובין לשון הקודש, כשאחד תופס את חיצוניות הדברים ופרטיו ואינו מבין את כללו הפנימי והמשמעותי, צריך לתרגם הפרטים הנשברים כדי להכניסם לתחום הפנים והכלל. ולגבי ענין דא מסביר מוהר"ן (תורה י"ט), "וזה לשון תרגום שהוא אמצעי בין לשון הקודש ובין לשון של שבעין עממין. ולשון עממין, כשרוצים לינוק מלשון הקודש, אי אפשר להם לינק ממנו אלא על ידי לשון תרגום, וכו' כי לשון תרגום יש בו טוב ורע שהעמים הוא בחינת משכים ולפעמים הוא בחינת משכל". דהיינו שלשון תרגום עומדת בין שני תחומים חד של הפנים ולשון הקודש וחד של האחור ושער לשונות וכדי שיהיה התחברות ביניהם יש תרגום הפועל לתרגם דברי העליונים להתחתונים ודברי התחתונים להעליונים. וזהו באמת פעולת המתורגמן כמו שהסביר הרבי רש"ב זי"ע באריכות (המשך ס"ו פרשת וישלח ד' קלז בהנדמ"ח), "כמו המתורגמן שמקבל מהדורש ומשפיע אל העם, לפי שהחכם הדורש היה מובדל בערך, לא היה אפשר להעם לקבל ממנו, כי אלא על ידי ממוצע, וענין האמצעי בזה הוא ידוע שזהו אשר הממוצע, היינו המתורגמן, הגם שיכול לקבל השפעת הדורש, מכל מקום, אין זה שחושיו דומין ממש אל חושי הדורש, כי אז לא היו יכולים לקבל ממנו גם כן, אלא כליו וחושיו הם בערך העם, ועל ידי שמביא אם שכל הרב לפי ערך חושיו, יכולים העם לקבל את ההשפעה. הרי מה שהעם מקבלים זהו ההשפעה כמו שהיא על פי חושי המתורגמן, ועצם השפעת הרב נעלם מהם לגמרי, שנשאר בהעלם מהם גם אחר כך, וכו' שהענין שמביא לפי ערך חושיו הוא רק מה שלוקח משכל הרב, אבל אין זה עצמיות שכל הרב כלל, דעצמיות שכל הרב עומד אצלו בבחינת הפלאה והבדלה, כי אלא שמזה לוקח ענין וכו'. ומכל מקום, הרי דוקא על ידי שמקבל ההשפעה מהרב הרי הוא משפיע אל העם, והיינו דאותו הענין שמביא לפי ערך חושיו אין זה שכל המתורגמן עצמו, דמעצמו לא היה משכיל שכל זה, כי אלא דוקא על ידי שמקבל שכל הרב, אלא שאין זה השכל של הרב עצמו, כי אלא לפי אופן עצם השכל שקיבל מהרב, שנגש אצלו עצם השכל של הרב, הוא מביא מזה ענין שכלי כפי חושיו, עד שבא בגילוי אל המקבלים, וזהו ענין הממוצע" עכלה"ק. נמצא שפעולת המתורגמן הוא כתכונת התרגום עצמה, כי התרגום

⁷ עיין דברי האר"י הנודעים בשער מ"כ בענין כתר, והוא יסוד נפוץ בספרי המהר"ל כידוע.

מבין את הפנים דלשון הקודש, אבל עדיין מובדל מעצם דרגתו העליונה, ומפאת הריחוק וההעלם הזה, שאינו יכול לתפוס את העיקר, אז יכול להביא הדברים להדרגה הנמוכה שהוא לשון העממין.

עד כאן ביארנו איך שיש שני מערכות, חד של לשון הקודש המורה על הפנים, וחד של לשונות העמים שנפלו מטה מטה לתחום הקליפין והאחוריים. ואיך שהיחוד בין אלו המחנות ההפכים נעשים על ידי התרגום, העומדת כעין אמצעי בין אלו הקצוות. אבל עדיין לא ביארנו למה הרמז של רבינו האר"י לגבי ל"ג בעומר מקושר ל"יגר שהדותא" דאיהו מקור הראשון של תרגום ואכתי בתוך תורת הכתב. ועוד, עם התכלית של התרגום הוא לקשר ולחבר לשון הקודש ולשון העמים, הפנים והאחור, לשם מה הכלל לשון התרגום לתוך תורת משה, הלא די בפעולת התרגום בלבד, ואין צורך להפך התרגום לתוך תוכיות של התורה. ולכך, עלינו להסביר עוד עומק לגבי מציאות התרגום המקושר למה שביארנו לעיל. ואתחיל בדברי האר"י הנודעים (ע"ח שער ל"ד, פרק ב' כלל ח', שער הפסוקים, לך לך, שער המצוות, ואתחנן, שעה"כ בראשית ועוד) שתרגומ"ה ותרגו"ם הם שוין במספרן, וזה מורה באצבע על השייכות הפנימי בין דא לדא, וז"ל של האר"י (לך לך, ד"ה ותרגמה), "כי הוא בחינת הנבואה הנמשכת דרך אחוריים דז"א, כי עדיין לה היה אברהם מהול, וכל האחוריים הם בגי' תרגום ותרגמה. ולכן דבר אליו במחזה, שהוא תרגומו של מראה", עכלה"ק.^א

וביתר בירור מבואר בע"ח (שער ל"ד, פרק ב'), "תרגמה פי' תרגום כי כל האחוריים הם בסוד רבוע כנודע והנסירה היתה בהיותו בו אחוריים אלו הנקראים תרגמה כנ"ל ואחר כך הביאה פנים לפנים", עכ"ל.

עולה מדברי האר"י שיש קשר חזק בין תרגמת אברהם וכן תרגמת אדם ובין המושג של תרגום. כמו כן מבואר בדברי האר"י (ע"ח שער הנסירה באריכות וכן שעה"כ דרושי ר"ה) שתרגמה מורה על השינה עמוקה הנופלת על ז"א או האדם עצמו כדי שהנסירה בין האחוריים יעשה על מנת להחזיר הז"א והמלכות חזרה פנים לפנים (ע"ח דרוש הנסירה ור"ח באריכות). והענין הוא שנוספת על הפנים דלשון הקודש והאחוריים הגמורים של שבעין עממין שביארנו לעיל, יש להפנים של לשון הקודש אחוריים הצטים שלו בבחינת החיצוניות של הפנימיות (ע"ח

^א ועיין בספה"ק ריש מילין (הערה ו' על אות א') וז"ל, "ואמרו דורשי הרשומות, כי תרגום הוא בגי' תרגמה, כלומר התגלות אור הרוח במדריגה ההתעלפות, אני ישנה ולבי ער, שאז אין הרעיון המקורי מתגלה, כי אלא ההתלמדות האולפנית, ולגבי המקוריות הראשית כל למוד שבעולם הוא בא במדה מעותקת שמדתו הוא מדת התרגום, שהוא הכשר וחינוך המביא אל המעמד המקורי העתידי, אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה'", עכלה"ק.

ע"ח שער פנימיות וחיצוניות שיש ד' דרגות פנים דפנים ואחור דפנים וכן פנים דאחור ואחור דאחור). וזה האחוריים, דהיינו ההסתר והכיסוי הפרטי של לשון הקודש הוא הוא לשון התרגום. כי ביארנו לעיל שהתרגום עומדת בין הדרגה דלשון הקודש ובין הדרגה של לשון העמים. אבל מכל מקום, אף על פי שהתרגום מקושר ומחובר ללשון הקודש עדיין נחשבת כאחוריים לגבי מהות לשון הקודש. כי התרגום פועל את פעולתו, לתרגם הפנים והמהות להמקבלים שאינם יכולים לתפוס הפנים, דוקה במקום ההסתר והכיסוי של אור הפנימיות דלשון הקודש. ולכן, כשיש מצב שהמקבלים אינם יכולים לקשר את עצמם להפנים המזהירין דלשון הקודש, אז התרגום פועל להעלות את מדריגתם ממקום הנפילה למקום הפנים כדי שיכולים לקבל את אור הפנים. וכל זמן שהמקבל אינו יכול לעמוד ולקבל את אור הפנים, דהיינו מציאות ומהות הדבר עצמו, אז יש לפניו דרכים מסוכנים. כי אפשר ליפול לתוך התחום של הלשוניות האחרים של שבעין עומין שהם הם הקליפות הגמורות, מאז אי אפשר להעלות חזרה לתחום של האור והפנים של לשון הקודש. ורק על ידי התרגום שהוא הדרגה הקרובה להקליפות של שער לשונות, ומכל מקום עומדת עליהם, יש אפשריות לחזור ממטה למעלה מן החושך אל האור, ומההסתר להברירות דקדושה. נמצא שהתרגום והאחוריים הפרטים של לשון הקודש משונה בתכלית מהקליפות של לשון העממין. ודבר זה מבואר באופן ברור על ידי המקובל אהרן שלמה מהרי"ל זי"ע בספרו טועמיה חיים זכו על ע"ח (חלק ג, נ"א ד"ה ויפל), וז"ל, "תרדמה בגי' תרגום, פירוש כל זמן שהפנים מאירים בהפרצוף, אזי אין אור אחוריים עומדים רק על משמרתם ומקבלים הארתם מהפנים, ולפרקים כשזכירין הארת האחוריים למטה, אזי מסתלקין הפנים למעלה, ונשאר בבחינת תרדמה ושינה ולא נשאר בו רק בחינת אחוריים לבד לצורכו. וכאן שהיו אדם וחיה צריכין להנסר זה מזה ולעשות אחוריים לכל אחד ואחד, נסתלקו מאדם בחינת הפנים, ונפלה עליו תרדימה על ידי הרצון הפשוט של אור הפנים, והמשיך עליו אור מאחוריים דקדושה, ושם תוך אחוריים דקדושה הוא השורש של לשון תרגום, ושורש של לשון הקודש הוא באור הפנים דקדושה, ואחר שנסתלק בחינת פנים שהוא לשון הקודש, ונשאר בו בחינת אחוריים, נמשך בו בחינת תרגום באדם הראשון בזמן הנסירה. נמצא שלשון של תרגום גם כן קודש, אלא שהוא קדושת אחוריים קרוב וסמוך אל הקליפות, והוא ראשון לשבעים לשון", עכ"ל הנצרך לענייננו.

נמצא, שבזמן של שליטת ההסתר והאחוריים יש יכולת להעלות ולחזור כל השברים הנופלים חזרה למעלה ולכלול אותם בתוך תחום הקדושה, והוא על ידי התרגום.

וזוהו עומק הענין לגבי המצוה והחיוב של שנים מקרא ואחד תרגום המבואר בברכות (). כי מלבד שורש העליון של לשון הקודש הנמצאת בתוך תורת משה, יש צורך להעלות התרגום גם

כן לתחום הקדושה להראות שגם החלקים הנופלים והחשוכים היורדים להיות דינים והגבורות יש להם מקום בתחום היחוד והקדושה. וז"ל של רבינו האר"י (שער המצות פרשת ואתחנן, מצות תלמוד תורה), "ונבאר עתה ענין כונת התרגום, דע כי בכל פעם ופעם שתקרא איזה מקרא אפילו בשאר ימי שבוע צריך לקרותו שנים מקרא ואחד תרגום, והכונה הוא שהמקרא הוא בחינת פנים דהוי"ה של ב"ן ותרגום הוא אחוריים שבקדושה. והענין הוא כי תרגום בגי' תרדמה כאשר הנביאים אינם מוכנים לדבר עמהם בלשון הקודש אלא בלשון תרגום, אז נופלת עליהם תרדמה כמו שכתוב "היה דבר ה' אל אברם במחזה וכו' וכתב בתריה "ותרדמה נפלה על אברם", הרי כי במחזה שהוא תרגומו של במראה בו נגלה עליו ואז נפלה עליו תרדמה. ודע כי כל בחינת האחוריים הם שמות בסוד ריבוע שהוא בסוד פשוט, כפוף, משולש ומרובע, ואלו נקראים תרדמה. וזה סוד "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם", כי הנסירה היתה בהיותם בסוד אחור כי זהו בחינת הנקראת תרדמה, ואז נסרה ואחר כך החזירים פנים בפנים - והנה ענין התרגום שמעתי ושכחתי כמעט כולו וזה הנשאר לי ממה שזכרתי בזה", עכלה"ק בשער המצוות²³.

היוצא מדבריו הקדושים הוא שהצורך בשנים מקרא ואחד תרגום איהו להעלות ולכלול האחוריים דתרגום בתוך תחום הקדושה. כי התרגום עומדת בין תחום הקדושה ובין תחום הקליפה, ונחשבת כקליפת נוגה, העומדת מעל הקליפות הטמאות, ויש לו יכולת להתקשר להפנים דקדושה או ח"ו לירד לתחום החושך²⁴.

וזהו הסוד בדברי חז"ל (ברכות) "שצריך האדם לשלם הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון". וביאר הגר"א ז"ל (ליקוטי הגר"א ערך שמו"ת) שה"ענין הוא כי אלו

²³ ובעזה"י, דבר נפלא רמז האי גברא הרחי"ו זי"ע בסוף דבריו שאמר שבענין התרגום הוא שכח וזהו כל זכרונו בענין, כי האחוריים דתרגום ותרדמה הם בחינת שכחה לעומת הפנים, דאיהו שורש הזכרון כמבואר בשער המצוות (שם, ואתחנן), "דע כי השכחה נמשכת מן אחוריים דאוי"א כי הנה נודע וכו' שמהפנים וכו' נמשכת הזכרון, אבל האחוריים וכו' הם בריבוע והאחוריים וכו' גי' תשכח", עכ"ל. אבל בתוך השכחה עצמה יש יכולת לירד לתחום החושך ולעלות חזרה באור חוזר לתחום הפנים והזכרון, וכן הוא לגבי התרגום כמו שיתבאר לקמן, וה' יכפר בעדי.

²⁴ וידוע ומפורסם שטיקור קוטב העבודה של בני"א בהאי עלמא הוא דוקה אצל קליפת נוגה, העומדת בין הטומאה והטהרה, ומשום שהמקורות רבות מלספור, אביא רק הכללים בענין הנוגה, עיין ע"ח (שער קליפות ושער קליפות נוגה) לגבי כלי השורשית של סוגיות הקלי' ואיך תלויים במראות דיחזקאל של אש, רוח, ענן ונוגה לו סביב והוא הקול דממה דקה, וכן גי' שני הערלה והד' נאכל, וכן קליפין האגוז שאינם נאכלים וכו', והוא נפתח לכל סוגיה וסוגיה בתורת הסוד, ועיין ספר הקודש תניא מאדמו"ר הזקן זי"ע חלק א' מפרק ד' ואילך בענין קליפת נוגה בנפש, ועיין מכתב מאלהיה חלק א' קונטרס הבחירה והם הם הדברים.

הט' עיירות הן ט' דרגין דנוגה שהיה בקליפה והוחזרו לקדושה, כי אלו ט' עיירות היו ראשונים לכל עבר הירדן. ועבר הירדן הוא מבחינת נוגה שהוא חוץ לארץ ונתקרב להיות מארץ ישראל. ואלו העיירות ראשיהם, ולכן הזכיר אותם וכו' ואלו העיירות הוזכרו כאן בשמותם לא בלשון הקודש, והם עצמם ככתבם מקליפת נוגה וקריאת התרגום בשביל קליפת נוגה", עכ"ל של רבינו הגר"א.

ביאור דבריו הקדושים הוא שכמו שיש תחום של פנים דלשון הקודש ותחום של אחוריים גמורים של לשון העממין וביניהם עומדת התרגום שהוא כעין הנוגה העומדת בין הקדושה והקליפה, כך יש הפנים של ארץ ישראל, מקום של השראת הקדושה ויש תחום של חוץ לארץ שאין לה שום תפיסה או חלות דקדושה. אבל ביניהם עומדת מקומות מיוחדים כעין הירדן והעיירות הקרובין אליו שנחשבים כמקצת ארץ ישראל ומקצת חוץ לארץ, והם הם הממוצע המחברת את ארץ הקודש וארץ החול, והוא כעין התרגום. ולכן המצוה של שנים מקרא ואחד תרגום, שהוא להעלות התרגום הקרוב אל הקליפה חזרה לתחום הקדושה, מקושר בהחלט לאלו העיירות הנחשבים כקליפת נוגה. כי עיקר התכלית של העלת התרגום הוא לגלות שמה שהיה בקדימתו חוץ מן הפנים והקדושה, עכשיו מתגלת למפרע שהיא עומדת בתוך הקדושה. וזהו עיקר התכלית של העלת הנוגה והפיכתו לקדושה, כי מה שנפל מן הפנים נראה בחיצוניות כעין דבר הנאבד לגמרי, אבל בעומק ובשורש כולם קדושים וכולם אהובים, ובחזרתם למעלה להקדושה גורמים הוספה של קדושה ויחוד על ידי התכללות הרע והנוגה בתוך האור והטוב. וזהו עומק דברי חז"ל (ברכות שם) שעל ידי המצוה דשנים מקרא ואחד תרגום מאריכין ימיו ושנותיו. כי חיי האדם מיוסדים על התכלית והצורך של הבירורים השייכים להנשמה הפרטי. והבירורים הנעשים על ידי המצות והמעשים טובים של התורה הם הדרך לתקן מה שנצרך לתיקון. אבל התחום של הקדושה והמצות הם מיוסדים בשיעור מקוצר ומדוקדק ואי אפשר להוסיף על מצות התורה ח"ו. אבל כשהאדם יורדת לתחום של האחוריים דנוגה ששם שולטת הסכנה העצומה, אז נפגשת בהיכולת להוסיף על הקדושה, ולגרום תוספת קישוט לתוך היחוד הרגיל ולכן מאריכין ימיו ושנותיו⁷¹.

⁷¹ והוא סוד מה שכתב האר"י בהזמר הקדוש דליל שבת אזמר בשבחין, יחבק לה בעלה וביסודא דילה", וביאר הבעש"ט (עיין בעש"ט על התורה יתרו, ל"ט וכן הרבה מקומות) "שיחבק לה וכו' להעלות מדריגה קטנה הוא יותר חשובה להשם יתברך", עכ"ל, ועיין כתם אופיר על מסכת מגילה פסוק א'. והסוד הוא "שמאריכין" לו ימיו ושנותיו הוא בסוד "אריך אנפין" המאיר לז"א להמשיך עזר מלמעלה להעלות הדרגין הנמוכים והנפולים, כי ז"א הוא ששת ימי החול שהם ו"ק של התורה שהם כשר והסוף, אסור ומותר, וטהור וטמא, ושם יש יכולת למצוות התורה בלבד. אבל אריך אנפין ועתיק יומין מתלבשין בתוך כל פרצופי אצילות עד שתרין

והיכולת של התרגום להרים האחוריים וההסתר למעלה לתוך תחום הקדושה הוא באמת עיקר תכלית של עבודה בזמן ההסתר והגלות. כי על ידי השבירה והחורבנות נשלחו בני ישראל החוצה על מנת לגלות לברר ולעלות כל ניצוצי נוגה הטמונים בתוך הקליפין והספיקות. וזה סוד מאמרם ז"ל (פסחים פ"ז:): ש"לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים". כי נשמות של הגרים הם הממוצע בין כנסת ישראל ובין שאר האומות, ולכן נשמותיהם מושרשים בבחינת הנוגה. וז"ל של רבינו האר"י (ליקוטי הש"ס, יבמות ד"ה אין), "אין מקבלים גרים לימות המשיח, סוד הדבר הוא, כי הנה גרים נעשו מבירורי הטוב שבנוגה. והנה כאשר יבוא המשיח כבר נשלמו בירורי הטוב מהרע וכו", עכ"ל. נמצא שכל הגרים הם בבחינת החושך וההסתר שנתהפכו ונתעלו להיות בבחינת האור והפנים. ולכך מובן פשוט למה התרגום של תורה נתגלה על ידי אונקלוס הגר כדאיתא במגילה (ג). שתרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו וכו', כי הגרים וגם התרגום נכללים בתוך המערכת של קליפת נוגה העומד להתברר ולכלל בתחום הקדושה. ותראה נפלאות מרבינו בעל המגלה עמוקות (בהעלותך ד"ה סוד) שכתב, "שמאחר שכל נשמות של הגרים באים מקליפת נוגה ואונקלוס יוכיח שבא לתקן נגה ארמית ועשה תרגום", וכן כתב (פרשת ויצא, ד"ה ויצא) "שעת לקרוע שרבו המינים וחלקו על התורה גם עשו תורה לכמה תורות ועת לתפור שבא אונקלוס הגר וכמה גרים עמו ועשו תרגום לתורה ואז התקינו קליפת נוגה שהיא סביב לקדושה, ועל זה אומרת שלמה (שה"ש א') שחורה אני שהתורה לובשת שק בגלות ושערי תורה נעולים, מבחוץ היא שחורה, ומבפנים נאווה כאהלי קדר זה אונקלוס שהיה מן הקדרים וכו", עכ"ל"ק. וזהו עומק הרמז שרמז רבינו אפרים בתחילת שמות, שביאר ש"ואלה שמות" הוא ר"ת וחייב אדם לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. כי כל תכלית הירידה לגלות מצרים היתה לברר בירורי הנוגה שנפלו לתחום החושך ולהעלותם ולהחזירם לתוך קדושת הפנים¹⁰. ולכן הירידה לחושך דמצרים נדמה להמצוה של שנים מקרא ואחד תרגום, שהתגלה על ידי אונקלוס הגר דאיהו מושרש גם כן בנוגה.

ומצאתי אחר כך שכבר ביאר בדרך זה רבינו החיד"א בספרו חומת אנ"ך (פרשת שמות, א) וז"ל, "ורבינו אפרים ז"ל בפירושו כתב ואלה שמות ר"ת וחייב אדם לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. וצריך להבין מאי רמז זה לכאן. ונראה דנודע דגלות מצרים היה לברר ניצוצות הקדושים אשר שם במצרים ערות הארץ בכח שעבודם בחמר ולבנים וכו'. וסוד קריאת

פרקין תתאין דנו"ה דעתיק מתלבשים בתוך עולמות בי"ע בסוד דדי הבהמה, כדי לקשר הקליפות והאחוריים לשורש הקדושה ועיין פתחי שערים להר"י אייזיק חבר זי"ע שער עתיק.

¹⁰ עיין מאמר פסח וטל באריכות בענין התכלית של גלות מצרים והגילוי הנורא שהתגלה אחר כך.

הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום הוא לברר מנוגה דחציא וחציא בקודש, ועל ידי שנים מקרא ואחד תרגום אנו מכניסין מחציא שבחוץ אל הקודש כי תרגו"ם בגי' תרדמה סוד נוגה, ולחברה עם המקרא כל פסוק ופסוק שיהא נכלל בקדושה כמו שהאריך רבינו האריז"ל. ואם כן יבין מאד כאן בשעבוד מצרים שהוצרכו לכל תוקף השעבוד לברר ניצוצי הקדושה, ומעין דוגמא חיובא רמיא על כל אדם מישראל לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום לברר מנוגה ולכלול בקדושה", עכלה"ק של מרן החיד"א¹⁰.

ואחרון אחרון חביב, זהו עומק הענין אצל יעקב אבינו ולבן הארמי בעת הזכרת השם יגר שהדותא לתוך תורת משה כמו שביאר רבינו הארי"י במילין קצרין ועמקין, וז"ל (ליקוטים, ויצא ד"ה ויקרא) "שכן קליפת נוגה נמתקה על ידי אונקלוס הגר, שעליו אמר לבן יגר שהדותא. והכוונה, שתיקון אונקלוס שעתיד להתגייר, דאתי מיניה וביה, ויעיד על עצמו כי נאמנה אל אל רוחו", עכלה"ק.

נמצא לפי דברי הארי"י שכלילות של יגר שהדותא לתוך התורה היתה על מנת להעלות נשמת אונקלוס מן הנוגה שעל ידו נתגלה הסוד של שנים מקרא ואחד תרגום בפועל להעלות התרגום והאחוריים מן החושך אל אור הפנים.

¹⁰ ועוד בענין השייכות בין שנים מקרא ואחד תרגום דאיהו פועל דמיוני להעלות החושך דנוגה לתחום הפנים והאור עיין בספר הקדוש שושן סודות המיוחס להרב המקובל משה בן יעקב זצ"ל (אות תק"ה) שכתב באמצע "ומזה תבין כי אין כוונת החכמים רק שיאמר התרגום, ולא כדעת המפרשים שאמרו שפירוש רש"י מועיל כמו התרגום, כי תרגום דוקא לפי שהוא לשונה" ועיין שם דבריו בענין החיבור בין ת"ת ומלכות שבשמו"ת. ועיין בספה"ק כנפי יונה המיוחס לרמ"ע מפאנו זי"ע (חלק ג' סימן ז') שכתב "לפיכך ביום ו' שמתחיל לכונוס בקדושה ראוי לעבור הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ולא ביום ה' ולא ביום שבת כי כיון שרואות הקליפות המאחרות ביום ו' שעלתה הקליפה נוגה בקדושה רוצות וגם הם לכונוס בקדושה אחריה וכו'", ועיין שם (חלק ג' אות כ"ב) ביתר שאת שכתב, "צריך לכוין קליפת נוגה להעלותה בקדושה בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. ולהוציא יק"ר סוד ה"ש אשר באימא מזול"ל בגי' ע"ב היא קליפת הנזכרת וכו'" ואבאר בעזה"י סוד יקר, קרי, יש לעיל לגבי רבי עקיבא ול"ג בעומר והשייכות לתרגום. ועיין דברי הבני יששכר (מאמרי שבתות, מאמר י' אות ה'), "כי תרגום הוא סוד קליפת נוגה אשר היא אמצעית בין קודש ובין חול", ומקורו הוא באמרי פנחס להצדיק רבי פנחס זי"ע (פרשיות אות ש"מ) וז"ל מפאת חידושו הנפלא, "ועל כן צריך להעביר הפרשה שמו"ת, שעל ידי שקורין הפרשה ב' פעמים בתורה בלשון הקודש ופעם אחת תרגום, מכריע הלשון הקודש על התרגום, ועל ידי זה יש עליות לנשמות הגרים שהם גם כן ממוצע כמו התרגום, והבן. וזה שאמרו בגמ' (מגילה ג.) תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע, מפי דייקא, ר"ל רבי אליעזר ורבי יהושע השלימו כך פרשיותיהם שנים מקרא ואחד תרגום שעל ידי זה הוציאו נשמת אונקלוס ונתגייר", עכלה"ק. ועיין עוד דברי מוהר"ן בליקוטי מוהר"ן תורה י"ט בענין יוסף ושמו"ת והכל נתבאר לקמן בעזה"י.

ועכשיו יכול לחזור להשאלה שבו התחלנו, שנודע שהשם אכטד"ם, שם של מיתוק הדינים והגבורות על ידי בינה המתגלה ביום ל"ג בעומר מרומז בהאי פסוק אצל יעקב ולבן בשם "גלעד" דאיהו התגלות הע"ד. אבל לא ידענו הטעם שהאר"י רמז השם אכטד"ם דוקא בפסוק המזכיר השם יגר שהדו"ת דאיהו מקום הראשון של התכללות התרגום לתוך התורה. ועוד, ביאר רבינו האר"י שהשם אכטד"ם איהו שם הבטחון בסוד "בטחו בה' עדי ע"ד", ולא ידענו הקשר המיוחד בין הבטחון דאכטד"ם ובין התרגום דיגר שהדו"ת, ואיך כולם מקושרים ביומא דל"ג בעומר. אלא, על פי מה שביארנו באריכות לעיל אודות מהות התרגום יכול לגלה הקשר בין בטחון, מיתוק הדינים, ל"ג בעומר ותרגום.

והענין הוא שהתרגום מורה על אלו הדברים המכוסים בחושך של קליפת נוגה ואינם מקושרים להאור והקדושה. ולפי תפיסתנו אלו ההסתרות והדינים נראין כחושך גמור ושורש להישורין והחושך המשתלשל מן הקליפות. ולכן התרגום דאיהו בנוגה מקושר לסוד התרדמה שהוא המצב של סילוק המוחין והתעוררות הדמיון והחושך ששם שולטת הטומאה על ידי הסתלקות הקדושה. והוא גם כן בחינת אחוריים המורה על הסתרת הפנים של האור והיחוד ששם נופלים לספיקות וחלישות הדעת. מכל מקום, בפנימיותו של התרגום מתגלה הסוד של הפיכת החושך לאור על ידי אור החוזר מן החושך והקליפה למעלה לתוך תחום הקדושה. כי אף על פי שהתרגום מקושר להאחוריים היא עדיין נחשבת כהאחוריים של הפנים דלשון הקודש, ובמקום שהיה ניתוק גמור בין הקדושה והחושך, שם דייקא מתגלה היכולת של הפיכת החושך לאור, וזהו סוד התרגום הנצרכת דוקא במקום של אי-הבנה וספיקות לגבי הפנים ולשון הקודש. כי בלי התרגום, לא היה שום אפשרות לתפיסת הענין מרוב הארתו, אבל דוקא על ידי הירידה לתוך התרגום, דהיינו מחשבת ודרגת המקבלים, אז יכול אחר כך להעלות לתוך הכנה ברורה ומאירה בבחינת ירידה והסתרה לצורך עליה והתגלות. וזהו עומק הענין שביארנו לעיל (עיין הארה ט) שהתרגום בערך לשון הקודש הוא כעין תשר"ק לעומת אבג"ד. כי בלשון הקודש דאיהו פנים ואור, ההבנה הולכת מן הכלל אל הפרט, מן הברירות להסתרה, אבל אצל תרגום, הולכים מן הפרט, ההבנה הפרטי, חזרה לתוך הכלל בבחינת מן החושך וההסתרה אל הברירות והאור. ותשר"ק, שהוא הא"ב למפרע, מורה על חזרת הת' דאיהו סופא דדרגין חזרה לברירות הא' דאיהו פלא העליון. וז"ל של רבי נתן זי"ע (ליקוטי הלכות, נפ"א הלכה ו'), "לשון תרגום הוא בחינת שלא כסדר בבחינת חוה שעיקר בנינה על ידי תרדמה. ותרדמה הוא במספר תרגום כמובא. כי לשון הקודש ולשון תרגום שממנו יונקים הע' לשונות הם בחינת כסדר ולא כסדר. כי עיקר סידור הלשון הוא לשון הקודש שבו נברא העולם, וזהו צירוף האמיתי המסודר כראוי בבחינת כסדר. אבל הצירופים של שאר לשונות הם בבחינת

שלא כסדר וכו' ועל כן אנו אומרים קדושה דסידרא בלשון תרגום כדי שיהיה נכלל בחינת תרגום ובחינת שלא כסדר בתוך בחינת כסדר שהוא בחינת הקדושה בלשון הקודש¹⁷, עכ"ל. ודוקא על ידי העליה והחזרה מן הסוף אל ההתחלה מגלים היכולת של הפיכת החושך והדין לאור וישועות של דינים נמתקים. וזה מתברר בטוב טעם על ידי אדמו"ר הזקן זי"ע (תורה אור, מקץ ד"ה והנה), "כי עיקר הדבר הוא להיות החשך דוקא מאיר, דהיינו בחינת אתהפכא חשוכא לנהורא. וזהו שאמרו רז"ל (סוטה מ"ט) "עלמא אמאי קאי מקיים אמן יה' שמי' רבא דאגדתא", כי אגדתא הוא בחינת תרגום שכל התלמוד הוא בלשון תרגום. ותרגום הוא בחינת אחוריים דקדושה כנודע. וכשנמשך להיות שמיה רבא מברך ונמשך גם בבחינת תרגום שהוא בבחינת אחוריים אזי אתהפכא חשוכא לנהורא וזהו עיקר קיום העולם", עכ"ל.

ובזה מובן ביתר שאת הקשר בין תרגום ותרדמה. כי תרדמת הנפש, אף על פי שמצד אחד נחשב כירידה וסילוק, מכל מקום נתהוה האפשריות של עליה ותיקון גדול דוקא על ידי התרדמה והשינה עמוקה. ודוקא על ידי התרדמה והנפילה להאחוריים יכול אחר כך להעלות כל הנשברים והחושך העצום שהיה טמון בתוך הקליפה. וכל זה מבואר אצל המקובל בעל הלשם שבו ואחלמה (כללים, כלל א, ענף א, אות י), שכתב "על דרך גוף האדם שהוא מתחזק ומקבל תועלת תמיד על ידי עליית הנשמה בעת השינה וכו' והוא על דרך הנשמה שעולה בכל לילה ומקבל שם תוספת אור ומוחין ומתחדש בכל יום בסוד חדשים לבקרים וכו' כי כל עליית מ"ן הוא גורם יחוד כנודע, ומקבל הוא היחוד הזה תוספת אור וברכה במוחין חדשים, להוליד ולהמציא את כל אורות דנפש, רוח ונשמה לעולם התחתון", עכ"ל, והוא על פי דברי רבינו האר"י בשער הכוונות לגבי קריאת שמע על המטה¹⁸.

¹⁷ וכאן המקום לבאר נקודה נוספת בענין התרגום ותרדמה וסוד התשר"ק שמורה על מיתוק ועליית החושך למעלה לתוך האור בסוד אור חוזר. כי חד מן הענינים העיקרים בענין תועלת השינה הוא ענין החלומות שהם ניצוצי מחשבה ואפילו נובלות נבואה בערבוביא עם דמיון והבל. עיין באריכות תורת חיים לאדמו"ר האמצעי פרשת מקץ בענין יוסף הצדיק וכן אגרת לכלל (אגרת ב') לרבינו אהרן הלוי בספר עבודת הלוי חלק ב', ושניהם ינקו משורש אחד כידוע. ולכן הסוד של פתרון החלומות הוא הסוד של העלת החושך לגלות האור הטמון בתוכו, ולברר האוכל מן הפסולת, כמו שמתכללים אצל ברכת כהנים (על פי חז"ל בסוטה וכן ברכות פרק ט') שהחלומות הרעים יתהפכו וימתקו מרע לטוב כעין קללת בלעם ומי מרה על ידי משה, כי אצל בלעם הברכה יצא מתוך פעולת הקללה עצמה בסוד אתהפכא חשוכא לנהורא, וכן אצל מי מרה דמשה רבינו מבואר בחז"ל (עיין רמב"ן שם) שהמים המרים נמתקו על ידי מרירות העץ דאיהו סוד מרפא במה דמכה בבחינת המתקת הדינים בשורשם על ידי הפיכת הדין והגבורה ואל על ידי ביטולו שזה עדיין דרגת האתכפיא לעומת אתהפכא. והוא הענין אצל פתרון החלומות שצריכים להעלות החושך דנוגה המתגלה על ידי תרדמה לחזק ברירות האור של מוחין חדשים, והוא ממש כדוגמת התרגום שבגי' תרדמה. והדרך להעלות החלומות הוא גם

ויסוד הזה הוא גם כן היסוד למדת הבטחון, המקושר לשם אכטד"ם בסוד "בטחו בה" עדי עד". כי ידוע שעיקר החילוק בין אמונה לבטחון הוא שאמונה קאי על כללות הכל, שהאדם מאמין שיש התחלה ויש סוף, ושכסוף יתהפך הכל למה שהיה בהתחלה כמו שביאר רבינו האר"י (ע"ח, שער א', א) ששם הוי"ה דאיהו שם האמונה בסוד רזא דמהימנותא, ובטחון קאי על הפרטים שבחיי האדם^נ. ושם בהפרטי פרטים של חיי עולם הזה, נפגשים ביסורין והסתרות רבות המכסים ומצמצמים את אור האורות של אמונת היחוד והאחדות שבבריאה.

ותכלית הבטחון הוא לבטוח ולקוה להפיך העתידי שיתגלה למפרע שכל מה שעבר עלינו ועל העולם בכלל, כולו, בלי יוצא מן הכלל, היתה לתכלית ההעלאה וההטבה. וכל הדינים והחושך שמתגלה בהאי עלמא, כולם יתהפכו וימתקו להיות שלהובי דרחימו של הטוב הצפון בתוך לבושי הגבורות. כמו שביאר אדמו"ר מסטוטשין הרב מרדכי זילבער שליט"א (דברי תורה, תשי"ע ד' שכ"ב) ש"בוטחים על כך שבעתיד ודאי יהיה טוב, ומקור בטחון הוא אחר שבשורש הכל טוב, אלא שלעת עתה נסתר שורש הדבר, אך כאשר מתעלים להשורש ומתיחסים אליו על ידי זה יש לאדם בטחון וכו' דשורש מדת הדין נמתק על ידי שם הבטחון, דהמתקת הדינים באה על ידי שמתיחסים אל הנהגת הדין כמות שהוא בשורשו", עכ"ל. ועל ידי הבטחון יש תקוה להעלות החושך והאחוריים מן ההסתר אל הגילוי, כדוגמת התרגום והתרדמה^ט.

כן כעין התשר"ק מן הסוף אל התחילה בבחינת עולם הפוך ראיתי. ועיין דברי מוהר"ן (תורה י"ט) שדוקא על ידי ידיעת התרגום ידע יוסף הצדיק לפתור החלומות מן החושך אל האור. ולכן דוקא אצל תפילת מוסף דאיהו בסוד יוסף הצדיק (מוסף - יוסף) כמבואר בדברי האר"י (תפילת מוסף דשבת) מתפללין בדרל תשר"ק אצל ת"כנת ש"בת ר"צית ק"רבנותיה וכו' כמבואר בשער הכוונות ופרע"ח, וביאר רמח"ל (קיצור כוונות מוסף שבת) שהוא בסוד אור חוזר והם הם הדברים. ולכן דוקא ביום ששי דאיהו ערב שבת שהוא דרגת יוסף הצדיק, אות ברית קודש, מצוה עלינו להשלים שנים מקרא ואחד תרגום ששניהם בבחינת אחד. וכל ההכנה דמצרים שבפרשת שמות ר"ת שנים מקרא ואחד תרגום מושרש בפעולת יוסף הצדיק ובטחנונו בה' כמבואר לקמן בעזה"י. ולעתיד יתגלה במהרה "שהיינו כחולמים" על ידי הגאולה שאז מתהפך כל החושך לאור ובוהן מובן דברי הטור (סימן רפ"ו בהלכות שבת) שהגאולה העתידה תלויה בתשר"ק והדברים ארוכים וכאן נזכרים רק בקיצור מילין.

^נ והוא מה שכתב הרמב"ן שאמונה הוא השורש והבטחון הוא הענף, ועיין באריכות ספה"ק חובת הלבבות שער הבטחון וספר אמונה ובטחון למרן החזון איש ז"ע.

^ט ועוד בענין מדת הבטחון עיין ליקוטי מוהר"ן (ס, ח) איך שהבטחון דקדושה עומדת מול בטחון דס"א, והוא סוד הלידה הבאה אחר השינה והעיבור, ועיין עוד בליקוטי מוהר"ן (תורה רכ"ד), ועיין דברי רב צדוק הכהן ז"ע (פרי צדיק, שמות אות ו') וז"ל "וכן יהיה לעתיד וכמו ששמעתי מרבי הקדוש זצוק"ל וכו' כי קשת הוא לשון בטחון וכשיגיע זמן הגאולה יבא בלבבות בני ישראל הקיווי והבטחון חזק שיגאלו וזה מרמז צ"ץ צמח צמיחה ישועה וכו'", עכ"ל נמצא שמדת הבטחון הוא כמדת הקיווי והתקוה המתעוררת בזמנא דחושך והסתר

ועל פי כל זה מובן איך התרגום של יגר שהדותא דאיהו שורש התכללות התרגום בתורה, והשם אכטד"ם דאיהו "גלע"ד" שעל ידו נמתקין כל הדינים וחושך מקושרים דא בדא. כי כל הבנין של לשון התרגום נבנה על פי הסוד של העלאת החושך והקליפות לתוך הקדושה בבחינת אתהפכא חשוכא לנהורא. ושם זה איהו שם הבטחון המגלה למפרע שכל הגבורות והרעות הם באמת נמתקים בשורשם². אלא שההתגלות הזה על ידי התרגום הוא בסוד אור חוזר מן הסוף עד ההתחלה בבחינת תשר"ק ואחוריים, כדי שיהיה יכולת להתכללות הירודים והנאבדים אל על"כא.

עכשיו הגענו להקשר בין שם אכטד"ם שהוא שם הבטחון, המקושר בפנימיותו לסוד התרגום, ויומא דל"ג בעומר שאז דייקא מתגלה האי שמא קדישא בסוד ג"ל ע"ד, ששם אכטד"ם, העולה בגי' ע"ד מתגלה ביום ל"ג בעומר. והענין הוא, שעיקר הטעם לקביעת השמחת והשחוק דל"ג בעומר הוא מפאת הסתלקותו של האי בוצינא קדישא רבי שמעון בר יוחאי. שאז דוקא בעליתו למרום גלה הסודות העמוקות של סתרי תורה, והמתיק את דיני המיתה ששלטו אז בימי הספירה. וחד מן הענינים היסודיים בחיי רשב"י היתה פעולתו ושורשו לגבי התגלות

שאז מקוין לישועה בקרוב, בבחינת קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. ועיין דרוש הקיווי לרבינו הרמח"ל (אוצרות רמח"ל) איך שהכל תלוי בקיווי, ואיך כל הצמצום וההסתר הוא על מנת לגלות הקו דאיהו קיווי, והוא באמת יסוד נפוץ בדברי הרמח"ל, עיין תפילות שלו (תקט"ו תפילות הרמח"ל) שכל חד וחד מסיים ב"לישועתך קווייתי ה"י. ולגבי שורש הבטחון המבואר בספרי קבלה מצינו סתירה בדברי האר"י, כי בחד מקום (פרע"ח שער תפילין פרק ט') מצינו שהבטחון מושרשת בחכמה ואבא וזה סוד "הבוטח בה' חסד יסובבנו" כי החכמה הוא ראשית קו הימין דחסדים. ובמקום אחרת (פרע"ח ספה"ע) מצינו שבטחון מושרש באמא ובינה בסוד אלקים חיים כמבואר לעיל. וישב הדברים הוא על פי דברי הקהלת יעקב (ערך בטח) דכתב שם "שבטח הוא בחינת בינה וכו', ויש לומר שבינה שורשה מחכמה דאריך שבו גבורה דעתיק יומין וכו' על כן יש בו כח לכפות הדינים וכו' ועל כן בטח בא"ת ב"ש גימ' דא דיקנא דאריך", עכ"ל. והוא סוד הבוצד"ק, שורש דיג"ר שהדותא כמבואר לעיל והרוצה להבין בעומקו עיין קונטרס שחוק דיצחק חלק בוצינא דקרדינותא.

² עיין דברים נפלאים מהצדיק בעל הזרע קודש (בשלח ליקוטים) איך עיקר הגאולה הוא ההתגלות של הפיכת היסורין לאהבה ורחמים דוקא על ידי לשון התרגום והם הם הדברים שביארנו עד כה.

^{כא} ומה שמבואר לעיל שתרגום הוא בחינת אחוריים שהם ריבוע דשם הוי"ה כעין ה"ו הוי"ה הוי"ה, ענין זה מקושר להיסוד שביארנו שהעלאת האחוריים מורה על התקשרות הנפרדן והפרטים חזרה לתוך הכלל. כי כשכותבין השם באחוריים "שחוזרין בכל פעם לאחור" (מוהר"ן, ליק"מ ו', אות ב') מראין שכל הפרטים הבודדים מקושרים בסוף הכלל אחד, והוא התגלות היחוד ביתר שאת. ועיין דברי מוהר"ן (סב, ה) בענין כתיבת השם באחוריים ותראה נפלאות. ועיין ביאור הגאון המקובל רבי יצחק מאיר מורגענשטערן שליט"א להתיקון כללי (בסוף כל חלק דים החכמה) בענין שיר פשוט, כפול, משולש ומרובע. ודברי התורת חכם שם והוא סוד הדברים עי"ש.

של רזי תורה וסודותיה, כידוע שרשב"י איהו שורש של תורת הקבלה שהם הם רזין דאורייתא לעומת משה רבינו, רעיא מהימנא דאיהו שורש תורת הכתב²². ורשב"י וחביריו חיברו את הזוהר קדישא שהוא השורש של תורת הסוד, ובל"ג בעומר יש התעוררות והתגלות של התורה דרשב"י שהוא תורת הגאולה והישועה, דבהאי ספרא יפקון מן גלותא, שעל ידי לימודי הזוהר מתעורר הגאולה²³.

וחד מן הענינים היסודים שבתורת הנסתר הוא הוא ההתגלות של היחוד העליון הכולל בתוכו כל הפרטים שנראין כנפרדים. שעל ידי החפירה לעומק הפנימיות, שהוא הפעולה של תורת הסוד, מתגלה השורש הפנימי ששם הכל עולה ביחד, ואז כשמתגלה השורש העמוק והפנימי אז נופלים כל הקושיות וההסתרות ששלטו בחיצוניות ולבושי המציאות. ולכן יש בתורת הקבלה הדגשה מיוחדת על שורשי הרע והחושך מן הרום עד עומק תחת ששם נתהווין הקליפות והסט"א. ודוקא על ידי הסידור והאריכות אודות החושך והגבורות, אז דייקא יכול לגלות היחוד העצום הכוללת גם הרע והמנגדים להיחוד. ואז נמתקין כל הדינים והחושך ומתהפכים מן ההסתר והאחוריים להתגלות הפנים²⁴. ומהאי טעמא פתח הזוהר בסוד השושנה בין החוחים, המרמז על כנסת ישראל ושכינתא קדישא המתלבשת בתוך השבעין עממין והקליפות. ודוקא על ידי הירידה למקום החושך וצלמות, יכול למתק הירודים ולקרוב הרחוקים אל האור. ועל פי זה מובן סדר הדברים שנפלו בחלקת רשב"י זי"ע קודם התגלות האור מזהיר של רזין דאורייתא. כמבואר בחז"ל (שבת לג:): שרשב"י הוחבא בתוך מערת צורים להגן מן הקליפין והחיצונים שרדפו על ראשו, הלא המה מלכות אדום הרשעה. ושם דייקא מתוך הסתר המערה הנדמה לגיהנום והעדר זכה לסודות עמוקות דפנימיות המציאות. עד שכשיצא מן המערה ובכה רבי פנחס בן יאיר עליו "אוי לי שראיתי בכך", ענה רבי שמעון, "אשריך שראיתי בי כך, שאם לא ראית בי כך לא מצאת בי כך", דהיינו שרשב"י הבין שבלי היסורין והירידה לעומק תחת אי אפשר לעלות חזרה ביתר שאת לעומק רום, ובלי החושך

²² עיין תחילת ספר הקודש אדיר במרום באריכות בענין הקשר בין משה ורשב"י, וכל עניני רשב"י וסודות התורה מבוארים במאמר הבאה לקמן סודות התורה וגבורות עיי"ש.

²³ עיין תורת חיים (שמות חלק ב') בענין ל"ג בעומר קודם שבועות שהוא סוד מתן פנימיות התורה קודם מתן נגלות התורה. ועיין פתיחתו לביאורו המדהים על הזוהר הקדוש בענין היחוד הנורא בין נסתר ונגלה, והם כדברי הגר"א הנודעים (עיין הקדמת הרה"מ מנחם מנדל משקלאב זי"ע למשלי עם ביאור הגר"א) שהפשט והסוד הם חד ממש, ועיין ליקוטי מוהר"ן (ס') בענין תורתו דרבי שמעון.

²⁴ עיין באריכות במאמר סודות התורה כתבנא על האי יסוד.

וההסתרה אי אפשר להפך חשוכא לנהורא ומרירו למתיקו^כ, עד שאפשר לומר על חיבורא דזוהר הקדוש שהוא האור היוצא מן החושך עצמה, כעין יום של ל"ג בעומר שהוא התגלות החיות והחיים עד עולם דנקה מתוך הקטנות והמיתה של ימי הדין וספירה. ובוה מובן בטוב טעם ודעת למה הזוהר הקודש דאיהו שורש הרזין דאורייתא נכתב דוקא בלשון התרגום המורה על האחוריים, כי כל תכלית תרגום הוא להראות איך שהחושך והגבורות הירודים יכולים לעלות באור חוזר בתוך הקדושה, ומתוך חושך עמוק זוכין לאור גדול, וזהו גם כן יסוד חכמת הנסתר.

וז"ל של רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (קדושת שבת, מאמר ז', אות פ"ו), "זוה סוד שחיבר ספר הזוהר הקדוש בלשון ארמי, אף שכל דברי התנאים בתורה שבעל פה, משניות וברייתות כולם בלשון הקודש, כי התגלות סודות הנעלמות, שהוא כל היקר שנתגלה לר' עקיבא וחביריו ותלמידיו, אי אפשר לגלות בעולם הזה רק בלשון ארמי", עכ"ל. ודוקא על ידי הזוהר והתרגום יכולים להאיר אור קדוש על ההסתרה הנמצאת באחוריים וקליפה, כמו שכתב בעל עמק המלך (תקוני שבת, ד"ה ונחזור) "ולכן גם הרשב"י ור' אבא עליו השלום והברכה חיברו הזוהר בלשון תרגום, ולא בלשון הקודש, כי אור נוגה כלו נבנה מאור תרגום, שמלבישים בו התורה כלה כדי לתת לה שפע, שתוכל להכלל בקדושה, ובוה לא יהיה קטרוג על גילוי הסודות. ולכן גם כן נכתב בתורה יגר סהדותא, ולא על חנם נכתבה, וכן בכתובים, לרמוז על הסוד הנזכר וכו", עכ"ל. וכן כתב העמק המלך (הקדמה ראשונה, ד"ה ותיקון) ש"תיקון הנוגה שמקבל הארת התלבשות הסודות, בסוד מיתוק דיניה של נוגה, על ידי האצילות שהוא עולם הסוד וכו' והוא נוגה התרגום".

ופעולת התרגום הוא ממש חד עם הזוהר שנכתב בתרגום עצמו, כמו שכתב באופן נפלא הגאון הקדוש מוה"ר הלל מפאריטש זי"ע (מילים יקרים, נדפס בריש ספר שערי עיונים בדא"ח, חלק א', עמוד י"א, ועיין ייראוך עם שמ"ש במאמר להגיד שבחו של אהרן, דף תת"י) וז"ל, "זוהו ענין ספר הזוהר בדרך כלל, זיהרא דאימא עילאה, כמבואר ברע"מ פרשת נשא, שהוא

^כ ומה שאמר רשב"י שקודם המערה היה מתרץ הקושיות בי"ב תירוצים ואחר המערה יכול לתרץ הקושיות בכ"ד תירוצים, ביאר אדמו"ר ממונקאטש זי"ע בדברי תורה () שהקושיות הם בסוד הקליפות והחושך והתירוץ הוא בחינת בירור ותיקון, וכבר ביארנו באריכות במאמר חנוכה וחושך. והי"ב תירוצים הם הי"ב צירופים דשם הוי"ה, והכ"ד תירוצים הם בסוד כ"ד צירופי שם אדנות. וביאר הגאון הנ"ל שקודם המערה ידע רשב"י לברר הקליפין על ידי שם הוי"ה דאיהו רחמים, דהיינו לשתף מדת הרחמים בדין, והוא דרגת אתכפיא. ואחר כך ידע וזכה לסוד המיתוק של הקליפין על ידי גבורה ודין עצמה בבחינת שם אדנו"ת, דינא דמלכותא דינא, והוא סוד מיתוק הדינים בשורשן, ודרגה דאתהפכא.

בחינת תשובה, מעלת הזהב על הכסף", עכלה"ק. נמצא שעיקר הלכה היוצא מספר הזוהר הקדוש הוא המעלה היתירה הבאה מהעלת החושך, אפילו מעל הברור והקדוש מתחילתו, בסוד במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד.

ואודות שורש הזוהר הקדוש בהארת הבינה דאיהו אימא עילאה, עיין באריכות במאמר סודות התורה וגבורות, וכמו כן נשמת רשב"י דאיהו מושרש באימא כדאמר "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע" ועיין תחילת הספר אדיר במרום על האד"ר לרבינו הרמח"ל וכן ביאר הגאון בעל הסוד ישרים על הזוהר הנקרא תפארת החנוכי, פרשת בראשית (ב). אודות שמעון ושורשו באזנים דא"ק ובינה עילאה, ועיין שם דברים נפלאים, והוא על פי דברי הזוהר הקדוש (ויצא צד.ד) ששמעון הוא אותיות שם-עון בסוד גבורות כמבואר בדברי האר"י, וידוע שרשב"י מושרש בנשמת שמעון בן יעקב, עיין דברים עתיקים מרבינו חידושי הרי"ם בספר הזכות (שבת לג:): איך רשב"י וחביריו הם כדוגמת השבטים הקדושים ושמעון מול רשב"י, אבל אע"פ שהוא שם-עון יש בו היכולת לגלות הסוד של מש-עון, דהיינו תשובה עילאה המהפכת כל הדינים והגבורות לשלהובי דרחימו והוא סוד הפיכת החושך לאור ומרירו למתיקו ועיין דברי האר"י (פרע"ח שער הסליחות) איך שיכבוש עונותיו מושרש בחכמה סתימאה דאריך דאיהו גבורה דעתיק סוד הבוצד"ק ואכמ"ל.

ולכן הוצרך שהזוהר הקדוש ואורות הקודש דרשב"י יתגלו דוקא מתוך ההסתר והחושך כמו התרגום. והדברים יצאו מפורש מפי הגאון המקובל רבי יצחק מאיר מורגנשטערן שליט"א (ים החכמה, תשע"ד, ביאור מס' ציצית בדרך פרד"ס, קל"ח) וז"ל, "ובעניינינו מובן על פי זה שהרשב"י אין הולך בדרך החכמים המבטלים תיכף בשורש את כל החשכות והלילה, וכאילו שאין חשכות ואין לילה כלל. אך דרך הרשב"י הוא להעלות ממטה למעלה להתחיל ממקום ודעת התחתונים שנראית הלילה, וכמו שהזמן שכתב וגילה בו רשב"י תורתו, שהיה זמן של תוקף הלילה הרוחני, זמן הסמוך לחורבן בית המקדש, ובזמן גזירת הקשים של מלכות רומי שלא ישמרו שבת וכו', ורשב"י פתח לגלות אור דרזין דאורייתא בתוך תוקף החושך להתחיל להעלות ולבטל את החושך והלילה, ולהאיר בתורתו אור הגאולה עד שבהאי חיבורא יפקון מן גלותא ברחמי, ולעלות מלמטה למעלה עד שמעלים את הלילה והחשכות שוב לשורשה העליון ומבטלים אותם לאלוקות, בסוד ביטול העולם במקורו וכו'", עכ"ל.

ובחינה עליונה כזה של העלאת והפיכת החושך לתוך אור וזוהר הוא מיוחד לרשב"י ולשון התרגום, עד שכתב מוהר"ן במילין קצרין (שיחות הר"ן, ק"ט) "שרבי שמעון בן יוחאי קדש כל כך את לשון התרגום עד שאפילו שאר דברים הנכתבים בלשון תרגום יש להם כח לעורר להשם יתברך". עד בענין כתיבת הזוהר הקדוש בלשון תרגום דוקא, עיין מגלה עמוקות (בהעלותך)

שכתב, "וכן רשב"י שעשה הזוהר בתרגום לתקן קליפת נוגה". ועיין דברי הלשם שבו ואחלמה (גליונות הלש"ם, כללים וציונים, ש"ה) שכתב, "טעם שנסדר הזוהר בלשון תרגום, כי לשון זה מבינים הקליפות וכדי להכניעם וכו'", ועיין דברי הגאון רבי יצחק אייזיק חבר זי"ע (מגן וצינה, פרק כ"ב) שכתב שמי שמבין הטעם הפנימי למצות שנים מקרא ואחד תרגום, מבין גם כן הטעם שכתב רשב"י הזוהר בלשון תרגום, עכ"ד. ועיין דברי הרד"ל זי"ע (מאמר קדמות ספר הזוהר, ענף חמישי אות ג') וז"ל, "ועד אחרון אני בא להודיע מה שכתב תלמידי האר"י ז"ל על לשון הארמי ולחזקו וכו' וידוע מה שכתוב האר"י (פרע"ח, שער הנהגת הלימוד) שהתרגום הוא מדרגה תחתונה נגד לשון הקודש ובה מחזה ומראה אחוריים וכו' עיי"ש באריכות. ועיין מאמר זהר הרקיע לאדמו"ר בעל סוד הישרים ענף ה' אות ג' והם הם הדברים, וכן מובא בדברי הרמ"ק בהקדמתו לביאורו על הזוהר הנקרא אור יקר שביאר שתכלית התרגום בזוהר איהו להכניע את החיצונים ולהעלותם.

ויש עוד נקודה נוספת והוא שאף על פי שרשב"י גלה סוד התרגום על ידי הזוהר הקדוש, מכל מקום קיבל רשב"י כח הזה מרבו הקדוש רבי עקיבא. שידוע שחד מן הטעמים המוזכרים לעיל לשמחת ל"ג בעומר הוא פסיקת המיתה של כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא. ואחר כך היה העולם שמש בבחינת עלמא דתוהו, עד שהקים רבי עקיבא חמש תלמידים חדשים, בחינת עלמא דתיקון, והמיוחד מתוכם היתה רבי שמעון. עד שאמרו חז"ל (ירושלמי סנהדרין, א, ב) שאמר רבי עקיבא לרשב"י "דייך שאני ובוראך מכירין כוחך, וכן אמר רשב"י על עצמו (גיטין סז. ורש"י שם), "בניי שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא". ורשב"י קיבל היכולת של מיתוק והפיכת הגבורות מן החושך אל האור דוקא על ידי רבי עקיבא. כי מצינו אצל ר' עקיבא הכח הנורא של ירידה וחושך לצורך העליה והאור, עד שתחילתו היתה בתוך הקליפות ממש, כמבואר (רבי צדוק זי"ע כמעט מאה פעמים) שנשמתו הקדוש היתה טמון אצל עשיו הרשע בסוד "כי ציד בפיו" שהם הניצוצי קדושה שהיו כלולים שמה. וזהו הטעם שבתחילת חייו רבי עקיבא התנגד בחריפות מול הקדושה והתורה עד שאמר "מי אביא לי תלמיד חכם כדי שאנשכנו כחמור" (פסחים מט.), והוא בן גרים, שעלה נשמתו מתוך החושך לאור גדול. ולכן מצינו אצל ר' עקיבא כמה פעמים () ששחק בפני היסורין והגבורות הגדולות שראה, כשחביריו בכו. והשחוק שלו היתה בבחינת השחוק דיצחק, שראה השמחה והחדוה העליונה של שלהובי דרחימו הבאין ממיתוק הדינים בשורשן. ולכן יצחק אהב את עשיו, כי ראה נשמתו של רבי עקיבא שהוא סוד האור הזרוע לצדיקים כידוע, המתגלה בסוף הכל להפך כל מרירו למתיקו. ואף על פי שהסוגיא דרבי עקיבא הוא ארוך מיני ים ועמוק עמוק מי

ימצאנה, מכל מקום אין כאן המקום להאריך, אלא בהפרט הקשור ל"ג בעומר ורשב"י, אבל עיין מאמר יצחק ושחוק באריכות אודות רבי עקיבא, שורשו ופעולתו הקדוש).

ורשב"י קיבל האי כח מרבי עקיבא, ולכן פשוט שרבי עקיבא היתה שורש דשורש של תורת הנסתר ופנימיותו, כי זהו כל תכלית הפנימי של סודות התורה, לגלות האור מתוך החושך ולמתק הדינים והקליפות בשורשם. ידוע שר"ע היה המיוחד אצל הדי' שעלו לפרד"ס להשיג סודות העמוקות ולחזור למטה עמהם שזהו תכליתם, עיין חגיגה י"ג. ועיין קל"ח פתחי חכמה לרבינו רמח"ל עם פירוש הצדיק הנזיר רבי דוד כהן זי"ע בהקדמה, ועיין בפרדס החסידות והקבלה להקה"צ הלל צייטלין זי"ע מאמר קדמות המסתורין בישראל ואכמ"ל).

ובזה מובן להפליא הקשר והחיבור בין רבי עקיבא וסוד התרגום שבו נכתבו סודות התורה כמבואר לעיל. כי מבואר בחז"ל (סנהדרין ל"ח:) שאדם הראשון דבר וסיפר בלשון התרגום, שנאמר, (תהלים קל"ט) "ולי מה יקרו רעיד אל", וכו' מלמד שהראהו הקב"ה דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו. כיון שהגיעל דורו של רבי עקיבא, שמח בתורתו, ונתעצב במיתתו, ואמר "ולי מה יקרו רעיד אל"¹². וביאר המהר"ל (תפארת ישראל, מ"ז), "כי יקרו וכו' יקר בלשון ארמי כבד, וזה נגד מיתתו של רבי עקיבא, והבן זה היטיב מאד". נמצא שבמלת יקר מרומז הסוד של תרגום, והוא מורה גם כן על מיתת רבי עקיבא ביסורין נוראים ביד מלכות אדום, עד שאדם הראשון, כשראה מיתתו צעק "ולי מה יקרו ריעיד אל". כמו כן דרשו רז"ל (במדבר רבה, י"ט, ו) שהפסוק באיוב (כח, י) "וכל יקר ראתה עינו" קאי על רבי עקיבא וחביריו, הרי שתיבת יקר גופא מגדירה את רבי עקיבא. והענין הוא שבשעת מיתתו המשונה, ר' עקיבא ראה לתוך עומק החושך והיסורין שהם הם הגבורות הנוראות היורדין משורשן העליון עד שנתהפכים להיות המרירות והצער בעולם הזה, וגלה לעצמו ולתלמידיו בקדוש שאין כאן אלא התגלות אמיתי של גבורות ממותקות ושלהובי דרחימו הבאין מן הרב טוב דצפון בתוך החושך והרע. וזהו עומק הקבלת עול שמים שקיבל בשעת מיתתו על ידי קריאת שמע ויצא נשמתו באחד. כי קריאת שמע, ובפרט תיבת אחד מורה על עומק הבטחון שיש לנשמת הישראלי אפילו בתוך ההסתר העצום והחושך דקליפה. ולכן בתוך פסוק דשמע יש ע' רבתי דשמע וד' רבתי דאחד שנעשים ע"ד. והוא התגלות השם דבטחון של "בטח בה' עדי ע"ד", והוא שם אכטד"ס הממתיק כל הגבורות בבינה עילאה המתגלה ביום ל"ג בעומר, בבחינת התרגום דיגר שהדותא וסודות התורה. ויצא מפורש מדברי האר"י (שער הפסוקים, שיר השירים, סימן א') "ושם הזה עולה ע"ד שהם ב' אותיות גדולות ע"ד שבמלת שמ"ע ובמלת אח"ד כנודע". ועיין גם כן בברית כהונת

¹² דהיינו שמת יקר הוא תרגום דכבוד, עיין דרשות בית ישי, דרושי העקידה, ועיין מהר"ל בתפארת

עולם, מאמר לשקלים, פרק א') וזהו מה שאמרו תלמידי ר' עקיבא כשראו בטחונו באחד אפילו במקום הגבורות הקשות ושאלו "רבינו עד כאן?", כלומר הבטחון שלך מגיע כל כך עמוק? ואפשר לומר שתלמידיו הבינו העומק גם כן, ולא שאלו עד כאן? אלא האירו שע"ד כאן, דהיינו שם אכטד"ם דמיתוק הגבורות בשורשן של אלוקים חיים נתגלה כאן. וידוע שעל הסוד דתרגום המתגלה בשעת מיתתו דרבי עקיבא, הנקרא יקר, שאלו מלאכי השרת, "זו תורה וזו שכרה", שלא הבינו איך גבורה רעה כזה יכול לנפול על קדוש כרבי עקיבא. ובלשון מהר"ל (ת"י, מ"ז) "שלא הבינו איך יהיה נמצא שני דברים שהם דבר והפוכו מהתחלה אחת. כי רבי עקיבא היה גדול בתורה, והיה מיתתו מיתה חמורה, והם שני דברים שהם הפכים". והיינו שמלאכי השרת אינם מבינים לשון התרגום כמו דאיתא בזהר הקדוש "שמלאכי קדישי לא נזקקין בלשון תרגום" (ח"א פט., וכן ט:). והענין הוא שלשון התרגום שהוא סוד העלאת והפיכת הגבורות והחושך למעלה, אינו שייך אלא אצל בני אדם. כי נשמת הישראלי יורדת מגנזי מרומים לתוך חשכת עלמא הזה כדי לברר בירורים מן הנוגה ולגלות יתרון האור מן החושך. אבל המלאכים העליונים שהם בבחינת "לא אדם" אינם שייכים לעולם החושך והגבורות, אלא עומדים בתמידות מול אור המפורש של הקדושה ואור הפנים. ואצלם אין שום מושג של סתירה וחושך, ולכן אינם מבינים סוד התרגום דאיהו הברכה הבאה דוקא מתוך הרע והחושך. וזהו עומק הויכוח בין משה רבינו ומלאכי השרת (שבת פח.) אודות נתינת התורה. שטענו מלאכי השרת שאין לבני אדם לקבל התורה כי עלולים לחטוא ולנפול לתוך חשכת הגבורות. וענה משה רבינו, שדוקא מהאי טעמא שייכין בני ישראל להתורה. כי האור והקדושה המתגלה דוקא מתוך עולם החומרי והחושך, הוא הוא האור היותר מחודש ויקר אצל הקב"ה¹².

ובזה אפשר להבין קצת אודות השייכות של רבי עקיבא לשמחת ל"ג בעומר. כי מלבד מה שידוע שתלמידי רבי עקיבא פסקו מלמות באותו היום, יש עומק נוספת המקשר ר' עקיבא ליומא דל"ג בעומר. והוא על פי דברי האר"י (פרע"ח, ספירת העומר, פרק ז') "כי עומ"ר גיי ש"י עלמין וכו' והנה ר' עקיבא היה דורש כתרי אותיות, ולכן לפי שמתו תלמידיו, אסור להסתפר בימים האלו. עומ"ר גיי ש"י עולמות י"ש מאין, והוא י"ש מיששכר חמר גרם, שבא רבי עקיבא וכו' והיה דורש תלי תלין של הלכות על כל קוץ וקוץ, מעין "קוצותנו תלתלים", הנרמזים בשערות היוצא מן האין וכו' וזהו להנחיל אוהבי י"ש המיוחדים וכו'", עכ"ל.

¹² והוא על פי דברי מהר"ל בתפארת ישראל (פרק כ"ד). וכן מבואר בספרים שעיקר טענת המלאכים היתה על חלק הסודות שבתורה, ובהו מבואר היטיב, כי כל תכליתו של סודות התורה הוא בבחינת לשון התרגום. ועל זה אמר משה "עלית למרום ושבית שב"י, והוא ר"ת שמעון בר יוחאי, שורש הזהר וקדושת התרגום ועיקר החידוש של חושך לתוך האור והדברים עתיקים.

נמצא שבספירת העומר מתעורר הישות של הבריאה שהוא הרגשת היסורין והגבורות כשהם מתגלים למטה, אבל יש יכולת להפך הי"ש לש"י עולמות הגנוזים להצדיקים לעתיד, בסוד "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". כי כשמתהפך היש חזרה לאין כקודם התהוות הגבורות, אז ממתיקין את הדינים באור חוזר ממטה למעלה, והוא הוא השחוק של רבי עקיבא. והוא הוא אותו הענין שרבי עקיבא מרומז ביק"ר דאיהו לשון התרגום. כי היקר והכבוד של הקב"ה מתעוררת דוקא מתוך בחינת התרגום והאחוריים שהם הם בחינת היש בתפיסה ראשונה. ועיקר המעלה של רבי עקיבא הוא שיצא מן החושך דקליפה לאור רב והוא סוד של "הוצאת יקר מזולל", דהיינו היכולת להוציא ולגלות היקרים מתוך החושך דוקא, והוא הוא מהות התרגום. נמצא שעומ"ר דאיהו חד עם י"ש יכול להתהפך לש"י עולמות דיאן בסוד היקר הגנוז לאלו הצדיקים המתהפכין חושך לאור ומרירו למתיקו כמו ר' עקיבא ורשב"י^כ.

^כ ועוד בענין יק"ר, ידוע שהוא היפוך הקר"י דאיהו אכדון הכבוד על ידי השחתה ח"ו כמו דמצינו אצל אדם הרשון בק"ל שנה דישיב בלי חוה. אבל עיין דברי האר"י (שעה"כ, פסח, א) שאלו הניצוצות יכולים להתהפך חזרה ליק"ר מתוך הקליפה, והוא הוא הענין של הפיכת הי"ש לש"י, כי הש"י עולמות הם הם העומדים להגן על הצדיקים, והוא סוד אבני שיש טהור, המקושר לרבי עקיבא, עיין ליקוטי מוהר"ן (תורה מ'), וכל זה מבואר בדברי האר"י (שעה"כ, דרוש למנחה) בענין הש"י עלמין המתחלקין לאו"ר בימין וק"ב בשמאל בבחינת עג"ל הזהב דאיהו בגימ' ק"ג, והוא הוא המנח"ה גי' ק"ג ששלח יעקב לעשיו, לבטל כוחו ולהוציא היקר מזולל בבחינת נשמת רבי עקיבא שהיה טמון שם, בסוד הי"ד דישישכר. וכל זה מקושר להבוצד"ק, גבורה דעתיק המתלבשת בתוך תיקוני דיקנא דא"א כידוע בסידו "יקר דיקירו" המבואר בספרא דצניעותא, וקאי על יקרת הדיקנא והי"ג תיקונים שהם הם גבורות קדושים, עיין ביאור הגר"א על ספרא דצניעותא פרק קדמאה דף ת.ו, ועיין דברי הסוד ישרים לפורים ד"ה יקר אלו תפילין בענין דא, והדברים ארוכים, ועיין מאמר יצחק ושחוק באריכות.